

Интересна е клетвата на четниците:

– Боже вишни, всемогъщи,
помогни ни, направи ни
що желаем, че страдаем,
да спечелим България,
да спасим народа си.

Предаден е ходът на първата битка, където Стефан предупреждава онзи, който – попаднал в плен – ще застане пред пашата да му каже „какво искат българите...“ Сам Стефан, в подобна обстановка ще се провикне:

– Не е жалко да погинем
за своята мила майка,
мила майка България.
Таз година сме стотина,
догодина – хилядина.

Виж да се, как във фолклорната традиция се отразява революционната пропаганда, как традицията се използва за целите на тази пропаганда. И нищо чудно – това е широка практика през онова време и тя е част от „движението“ на фолклора към промените в общественото съзнание, в етнокултурната характеристика на българското общество. Още повече, че върху него ще влияе и личното творчество, най-вече поезията на Ботев. Десетки са песните, в които негови стихове звучат в творенията на незнайни и знайни певци. И още по-силно е това влияние върху битовата среда, върху стила на мислене, върху „интонационния“ речник на нацията, когато създаденото от големия поет се запява и когато на неговата чета и на самия него се отрежда жребият на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа – да се пее за тях по седенки и хора, по сборове и панаири, образите им да ни гледат от бъклици и календари. И да стои българинът, подобно на Флоро от „Барутен буквар“, в каруцата си между тези чети, накичени с лълове, готови за бой с всякакъв башибозук. И по този път на българина – казано малко патетично – да оживяват онези, които е съхранил в националния си пантеон и да се връщат отново и отново при него, за да огряват ежедневието му, морала му, поколенията му.

ТОДОР ИВ. ЖИВКОВ